

משך חכמה

פרשת וירא, פסקא מ – מה – עקדת יצחק

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקיב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

אַלְיָד:

יש לדקדק: א. "על אחד ההרים", משמע שאין הבדל איזה הר, "אשר אומר אליך" סותר זאת. ב. מאי נפקא מינא היכן יעשה העקידה, בכל מקום זה אותו נסיון. ג. לשון "אליך", דנראה כמיותר.

כב, ב) והעלהו שם לעולה על אחד ההרים אשר אומר אליך. כי

בביאור הלשון "מוריה", וזה לשונם בבראשית רבה (וירא, פרשה נה סימן ז) "רבנן אמרי למקום שהקטורת קריבין, הוא מה דאת אמר (שיר השירים ד, ו), אלך לי אל הר המור ואל גבעת הלבונה" עכ"ל, וכיון שהקרבנות הם לעורר רחמי ה' על ישראל, יגדלו הרחמים ביותר שיהיה על מקום מסויים ששם נעקב יצחק אבינו.

וכיון שהיה צריך להיות מקום מיוחד ומסויים שיהיה זכרון, לכן אמר ה' שיעלהו על "אחד ההרים", כלומר הר מסויים שיהיה להיות זכרון להבא, וכדי שלא יטעה אברהם שאין הבדל איזה הר, דקדק לומר לו דוקא ההר שאומר אליך, כיון שההר שבחר ה' הוא ההר המקודש מאז ומתמיד למקום המזבח, לכן אמר לו אשר אומר אליך, ולא סתם הר, וכזה מיושב היטב הדקדוקים א-ג שדקדנו.

וכדי להבין מדוע דקדק הכתוב לומר "אליך", יתבאר היטב בהקדים כמה דברים. דהנה איתא בירושלמי (עבודה זרה נג, ב) אמר רבי עקיבא אין לך הר או גבעה שלא עבדו שם הגויים בארץ ישראל עבודה זרה, ולכן צויה ה' לשרוף את כל האשרות שהיו בארץ ישראל. ומקשה הירושלמי, אם כן איך בנו את המקדש בהר, על מקום שעבדו שם עבודה זרה, שאף על פי שקרקע אינה נאסרת להדיוט, אבל לגבוה הוא מקום מאוס, ותירצו, שהיה זה על פי הדיבור. ופשוט דברי הירושלמי משמע שהוא גזרת הכתוב, אבל הוא תימה, איך יתכן לומר שנבנה בית המקדש במקום המאוס שאסור לגבוה, שזה יהיה המקום המקודש ביותר שיעורר רחמי ה' על ישראל, שיעשהו במקום מאוס שעבדו עליו עבודה זרה.

ומבאר המשך חכמה, בהקדים מה שהקשו בעבודה זרה (שם), מדוע נאסרו האשרות כשבאו ישראל לארץ ישראל, ואסורות בהנאה וצריכים שריפה כדכתיב (דברים יב, ג) "וְאֶשְׂרֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ", והא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וארץ ישראל היא ירושה לישראל מאבותם, ואיך אסרו הגויים את האשרות שאינם שלהם. ותירצו, שכיון שעבדו ישראל לעגל, גילו דעתם שניחא להו בעבודה זרה, ואז נאסרו כל האשרות, כי ישראל שהכין לבנה להשתחות עליה, ובא גוי והשתחוה לה אסרה, ודינה כעבודה זרה של ישראל שאין לה בטלה, אלא שריפה, כי הגוי הוא כשלוחו של הישראל,

[מ]

כב, ב) ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וְלֵךְ אֶל אֶרֶץ הַמֹּרְיָה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר

¹ [מ] על הפסוק (בראשית כב, ב) "וַיֹּאמֶר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וְלֵךְ אֶל אֶרֶץ הַמֹּרְיָה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים", יש לדקדק: א. לשון "על אחד ההרים" משמע, שאין הבדל באיזה הר יעלהו, אלא שיהיה בארץ המוריה, וסיום הכתוב "אשר אומר אליך", סותר זאת, דדוקא על הר מסויים שיאמר לו ה' יעלהו לעולה, אם כן היה לה' לומר לאברהם "על ההר שאומר אליך". ב. צריך טעם מדוע באמת הקפיד ה' יתברך שהעקידה תהיה דוקא על הר מסויים, די שיאמר לאברהם סתם על אחד ההרים. ג. מדוע בכלל צריך להיות על הר, היה לומר שיעלהו לעולה היכן שרוצה, מה ענין ההר לנסיון העקידה, והרי הנסיון של אברהם יהיה אותו נסיון בכל מקום. ד. תיבת "אליך" נראית מיותרת, כיון שכתוב "אשר אומר", היינו לך. או שהיה לומר "לך", ומהו לשון "אליך".

ומבאר המשך חכמה, דהנה, סתם משמעות העקידה היא נסיון לאברהם אבינו שיעלה לעולה את יצחק בנו, ולפי זה העיקר היא העקידה בלבד, אלא שצריך להיות בהר מסויים שיאמר לו ה'. אבל באמת, הקב"ה רצה בעקידה דבר גדול מאוד - מלבד הנסיון של אברהם אבינו - שה' יתברך ברחמיו על בניו בני ישראל, רצה שהעקידה תהיה זכרון לבני ישראל, לעורר עליהם רחמים בתמידות, וכדי שיהיה זכרון לישראל, רצה ה' שתהיה העקידה על ההר שעליו יהיה המזבח, שכאשר יקריבו קרבנות, יזכור להם נסיון העקידה. וכן הוא מפורש בכתוב להלן, שאחר העקידה הבין אברהם אבינו תכלית העקידה, ואמר (פסוק יד) "וַיִּקְרָא אֲבָרְהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יִרְאָה אֲשֶׁר יֵאמֶר הַיּוֹם בְּהָר ה' יִרְאָה", ופירש רש"י: "ה' יראה - פשוטו כתרנגומו, ה' יבחר ויראה לו את המקום הזה להשרות בו שכינתו ולהקריב כאן קרבנות: אשר יאמר היום - שיאמרו לימי הדורות עליו, בהר זה יראה הקדוש ברוך הוא לעמו: היום - הימים העתידין, כמו עד היום הזה שבכל המקרא, שכל הדורות הבאים הקוראים את המקרא הזה אומרים עד היום הזה על היום שעומדים בו. ומדרש אגדה ה' יראה עקידה זו לסלוח לישראל בכל שנה ולהצילם מן הפורענות, כדי שיאמר היום הזה בכל הדורות הבאים בהר ה' יראה, אפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה: "עכ"ל רש"י.

ולכן בחר ה' שמקום העקידה יהיה מקום מזבח הפנימי, כמו שאמרו חז"ל

משך חכמה

פרשת וירא, פסקא מ – מה – עקדת יצחק

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקיב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

אחד ההרים [היינו להיות לזכרון להבא], אשר אומר, שאומר עכשיו, אליך, היינו שיהיה אליך מיד, ויהיה שלך מוחזק תיכף, ודו"ק².

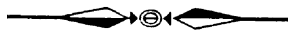

[מא]

(כב, ג) וַיִּשְׁפֹּם אֲבִרְהָם בְּבִקְרָו וַיַּחְבֵּשׁ אֶת חֲמורוֹ וַיִּקַּח אֶת שְׁנֵי נְעָרָיו אֹתוֹ וְאֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּבְקַע עֲצֵי עֵלֶּה וַיִּקְסֵם וַיִּלְדָּךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים:

ומבאר המשך חכמה, דבאמת מה שאמר רבי עקיבא שאין לך הר וגבעה שלא עבדו, לא היה מאז ומעולם, אלא היה לאחר עקדת יצחק, שהתפרסם משעה העקידה, ושמעו שעקדו על ההר, מזה התפרסם שראוי להקריב קרבנות על ההרים ועל הגבעות, לכן התחילו לאחר העקידה להקריב קרבנות על כל הר וגבעה לעבודה זרה, וכיון שכבר לפניו הקדיש אברהם את ההר לשמים שנתנו לו ה' מיד במילת "אליך", לכן לא חל על הר המוריה שם עבודה זרה, ובזה יתבאר היטב מדוע כתוב "אליך".

² תמצית דבריו: יש לדקדק: א. "על אחד ההרים", משמע שאין הבדל איזה הר, "אשר אומר אליך" סותר זאת. ב. מאי נפקא מינא היכן יעשה העקידה, בכל מקום זה אותו נסיון. ג. לשון "אליך", דנראה כמיותר. הביאור בזה, דאם נסיון העקידה היה רק לזכות אברהם, לא היה צריך להיות במקום מסויים, אבל עיקר העקידה היתה, כדי שעל מקום העקידה יקריבו את הקרבנות בבית המקדש, ויזכר להם עקדת יצחק לעולם, לכן אמר על אחד ההרים, הר מסויים מוכן לבית המקדש, אבל רק אשר אומר. ומה שאמר "אליך" הכונה שיהיה שלך מעכשיו, שאם יעבדו עליו הגויים עבודה זרה, לא יאסר, כי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. וכיון שהיה ההר של אברהם, והקדישו לשמים, אין הגויים יכולים לאסור, כבואר באריכות.

[מא]

כל תכלית העליה הוא, שיהיה לזכרון, כמו אשר יאמר היום בהר ה' יראה (פסוק יד), והר המוריה הוא מקום המזבח (בראשית רבה וירא נה, ז). והירושלמי (עבודה זרה ג, ה) מקשה על אין לך כל הר וגבעה וכו' ומשני, על פי הדיבור. ונראה, שקודם הקרבת יצחק לא עבדו עבודה זרה על ההר, רק אחרי הקרבתו, שאין לך כל הר וגבעה (עבודה זרה נג, ב), אבל, אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אך כיון דפלחו ישראל לעגל, גלו דעתיהו דניחא להו (עבודה זרה, שם), וזה ההר הוא הקדש מאברהם, ולא מהני ניחותא דישראל. רק זה ניחא, אם ארץ ישראל מוחזקת מימות אברהם למפריע. ועל זה יורה מאמרו של הקדוש ברוך הוא, והעלהו על

והוא הדין ההאשרות שבארץ ישראל, שהגויים היו שלוחין של ישראל לעבוד אותן.

והנה ישראל לא היו יכולים לאסור על ידי שליחות הגויים אלא מקום שהוא שלהם, אבל הר המוריה זכה בה אברהם אבינו בשעה שהקריב את יצחק על ההר, הקדיש אברהם את ההר לגבוה, וכון שארץ ישראל שלו, והיה יכול להקדיש לגבוה מה שרצה, כבר אין אפשרות לבניו של אברהם אבינו לעשות מהמקום עבודה זרה, שאפילו שירשו מאברהם את כל הארץ, אבל מה שהקדיש לה' כבר פקע ממנו הירושה, ואין הבן יורש מה שהקדיש אביו לשמים, לכן על הר המוריה לא חל עליו שום איסור עבודה זרה, כי הגויים אינם יכולים לאסור דבר שאינו שלהם, ולזה נתכון הירושלמי.

ומה שאמר הירושלמי "על פי הדיבור", אין הכונה גזירת הכתוב, אלא הכונה אל פי הדיבור שאמר ה' לאברהם על הר המוריה "אליך", דמילה זו מיותרת, ואין הכונה ש"אומר אליך", דתיבת "אליך", אינה המשך למה שאמר "אשר אומר", אלא היא תיבה בפני עצמה, ופירושו "אליך" – שיהיה שלך, וכך פירוש הכתוב, "אשר אומר", וזה עולה על אחד ההרים שאומר. ואמר ה', שיהיה ההר שלך מיד שתעלהו, לכן אמר ה' לאברהם "אליך", וזה הכונה של הירושלמי "על פי הדיבור", שהקנה ה' לאברהם את ההר בשעה שהקריב את יצחק, שאם לא היה מקנה את ההר ממשי לאברהם, היה חל על ההר עבודה זרה של הגויים, לכן אמר "אליך", היינו שיהיה אליך מיד, ויהיה שלך מוחזק תיכף.

ואם תאמר, מכל מקום, כיון שעבדו הגויים כל הר וגבעה, ולכאורה, היינו עוד לפני שזכה אברהם אבינו בארץ ישראל, אם כן כבר נאסרו כל ההרים לגבוה לפני שזכה אברהם בהר המוריה, ולפני שהקדישו לשמים, ומה מהני שהקדיש אברהם את ההר לה'.

משך חכמה

פרשת וירא, פסקא מ – מה – עקדת יצחק

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקיב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

עצים חדתי, אזיל לטעמו דסבר במעילה יט, ב דעצים קרבן גמור, ויש בהן מועל אחר מועל (תוס' מעילה, שם, ד"ה האומר), וקדושת מזבח עליהן, ולכן הווי עצי עולה, שהן קדושים בקדושת הגוף, לא בקדושת בדק הבית, ודו"ק⁴.

מדוע כתוב "ויבקע עצי עולה", ולא כתוב בסתם "ויבקע עצים"?

(כב, ג) ויבקע עצי עולה. בתרגום, וצלח אעי לעלתא. היה לו לכתוב ויבקע עצים לעולה. ונראה³, משום דאמרו במנחות דף כב, א, דעצים (ויקרא א, יב), שלא נשתמשו בהן הדיוט. ואסור בעצי סתירה (תוספתא מנחות, ט, יד. רמב"ם איסורי מזבח, ו, ב). לכן אמר עצי עולה שמיוחדין לעולה. ואליבא דפליג וסבר דלא בעי

כתוב "עצי עולה", שהעצים עצמם היו קרבן עולה.

ואם תאמר, במאי מיוחדין עצים הללו שנקראים "עצי עולה", הא רק בשעת הקרבה צריך לתת מלח, תנופה, עצים, קמיצה, אבל עכשיו בשעה שהביא את העצים, מדוע נקראים "עצי עולה". ומבאר המשך חכמה, [על פי המבואר בתוס' במעילה, שם ד"ה האומר] דלדברי רבי שהן קרבן גמור, דינם כקדושת מזבח שאינם יוצאים לחולין במעילה, דדבר הקדוש קדושת הגוף דהיינו קדושת מזבח, אין יוצא לחולין במעילה, ולכן יש בו מועל אחר מועל, כי לא יצא לחולין במעילה ובקדושתו הוא עומד, אבל הקדוש רק בקדושת בדק הבית, יוצא לחולין במעילה, ולכן אין בו מועל אחר מועל כדאיתא במעילה (שם).

[ודע, דבמנחות שם איתא, דרבי אלעזר בן רבי שמעון סובר שאין צריך עצים חדשים, ומה שכתב המשך חכמה דאזיל לשיטתו, ובמעילה הוא רבי ולא רבי אלעזר בר שמעון, הוא על פי גירסת כתבי יד שבדקדוקי סופרים, שגרסינן במנחות "רבי", עיין שם, שמשמע שזו עיקר הגירסא, ודרכו של המשך חכמה בהרבה מקומות, להכריע כגירסת הדקדוקי סופרים].

⁴ תמצית דבריו: הטעם שכתוב "ויבקע עצי עולה", ולא כתוב בסתם "ויבקע עצים". למאן דאמר דעצים לקרבן, צריך להיות חדשים, לפיכך כתיב "עצי עולה", שבקע עצים מיוחדים חדשים, לכן נקראו "עצי עולה". ומאן דסבר דאין צריך להיות חדשים, הולך לשיטתו שסובר שהמקדיש עצים לקרבן נעשים קדושים בקדושת המזבח, ויש בהם מועל אחר מועל, לפיכך כתיב "עצי עולה", שהקדיש אברהם את העצים עצמם לקרבן, ונעשו "עצי עולה" שלא יוצאים במעילה לחולין, ויש בהם קדושת מזבח, שיש בהם מועל אחר מועל.

³ [מא] על הפסוק (כב, ג) "וַיִּשְׁקֶם אַבְרָהָם בְּבֹקֶר וַיִּחְבֹּשׂ אֶת חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת שְׁנֵי נַעֲרָיו אִתּוֹ וְאֶת יִצְחָק בְּנֵוֹ וַיִּבְקַע עֲצֵי עֹלָה וַיִּקֶּם וַיִּלְךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ ה' הַיְאֹלֵהִים", יש לדקדק, מהו לשון "עצי עולה", די לכתוב ויבקע עצים. ובתרגום אונקלוס תרגם "וצלח אעי לעלתא", פירושו: ויבקע עצים לעולה. [ולפי התרגום צריך לומר, שכיון אברהם בשעה שבקע העצים, שיהיו לשם עולה, שעשה גם את זה לשמה]. אבל לפי זה היה לכתוב ויבקע 'עצים לעולה', ולא "עצי עולה", דלשון זה משמע, העצים המוכנים לעולה, מהם הוא בקע, וזה צריך ביאור.

ומבאר המשך חכמה, על פי המבואר במנחות (כב, א) [בנדרפס כ"א, והוא טעות סופר, ומצאנו בהרבה מקומות במשך חכמה טעויות סופר בדף אחד] דאיכא מאן דאמר, דהא דכתיב בעולה (ויקרא א, יב) "וַיִּתֵּן אֹתוֹ לְנִתְחִיו וְאֶת רֵאשׁוֹ וְאֶת פְּרָוֹ וְעֶרְפוֹ הִפְהִן אֹתָם עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ", והקיש מזבח לעצים, בא ללמד שיהו עצים חדשים, שלא השתמש בהם הדיוט, כמזבח שלא השתמש בו הדיוט, וכן איתא בתוספתא (מנחות ט, יד) "כל העצים כשרים לגבי מזבח כו' ושל סתירה מכל מקום הרי אלו פסולין" ע"כ, וכן פסק הרמב"ם (איסורי מזבח ו, ב) ועצי סתירה פסולין לעולם לא יביאו אלא חדשים" עכ"ל.

ורבי דאמר במנחות (שם) דהיקש למזבח בא רק ללמד שיביא עצים משל ציבור ולא משל יחיד, כמזבח שהוא משל ציבור, ולפי דבריו הא דכתיב הכא "עצי עולה", יש לומר שהולך רבי לשיטתו, דאיתא במעילה (יט, ב) "ת"ר: האומר הרי עלי עצים - לא יפחות משני גזירין, רבי אומר עצים קרבן הן וטעונין מלח, וטעונין תנופה כו', אמר רבא: לדברי רבי - עצים טעונין עצים; ואמר רב פפא: לדברי רבי - עצים צריכין קמיצה" ע"כ, מבואר דאם נודר להקריב עצים, נעשים העצים קרבן ממש. ולפי זה, כשם שהאומר הרי עלי עצים הן קרבן ממש, הוא הדין המקדיש עצים לקרבן הן עצמן נעשים קרבן, וזה בא הכתוב ללמד, שאברהם אבינו הקדיש את העצים עצמן לעולה, [שמרוב אהבת ה' יתברך, לא המתין לשעת העקידה, אלא מיד הקדיש את העצים לקרבן, ועוד, כדי שיצחק יעקד על גבי קרבן ממש], לכן

[מב]

משך חכמה

פרשת וירא, פסקא מ – מה – עקדת יצחק

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקיב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

עם הדומה לחמור, אשר התפעלות קלה תוכל להיות לפעולה אצלם, לבטל כל מה שמלאו אזנם לשמוע מאברהם, ולכן חשד אותם על זה, וזה יתכן על פי דרך הדרש שנתנבאו ונשובה אליכם (אבות דרבי נתן פרק מג. ובעוד הרבה מקומות בחז"ל), ודו"ק⁶.

[מג]

(כב, ז-ח) ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיפה הששה לעלה: ויאמר אברהם אלהים יראתה לו הששה לעלה בני וילכו שניהם יחדיו:

מדוע שאל יצחק "הנה האש והעצים" די לשאול איפה הששה לעולה

דהאמת, שבודאי אברהם לא ידע, אבל אמרו חז"ל (אבות דרבי נתן, פרק מג. ובעוד מקומות) וז"ל "אברהם נתנבא, ולא ידע מה נתנבא, שנאמר ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם (פסוק ה), ואשובה אליכם אין כתיב כאן, אלא ונשובה אליכם, נתנבא שאבינו יצחק עתיד לחזור" ע"כ, כך גם כאן נזרקה נבואה מפיו לומר שהם דומין לחמור, והיה זה השגחה פרטית מה' כדי שיזהרו שלא להתפעל ממה שיראו גדלות אברהם. [זה בהכרח כונתו, אף על פי שלשונו קצת דחוק].

⁶ תמצית דבריו: הטעם שאמר להם אברהם שבו לכם פה עם החמור, אמרו חז"ל, שרמז להם שהם עם הדומה לחמור, שאין לו יחוס. אבל הסיבה העיקרית שאמר זאת כאן, שהיה זו נבואה שנזרקה מפיו, שיתבוננו, ששכלם מועט, ומתפעלים ממה שרואים, לכן עלולים לראות שהמלאך אמר לאברהם שלא לשלוח יד ביצחק וימציא לו איל תחתיו, יחשבו שאברהם אלוק, ומוזה חשש אברהם, שהרי הזהיר אותם מאוד מעבודת גילולים, לכן יצאה מפיו נבואה זאת, שידעו שהם כחמור, שאינו מבין משוכלות, ויזהרו.

[מג]

[מב]

(כב, ה) ויאמר אברהם אל נערי שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד פה ונשתחוה ונשובה אליכם:

מדוע אמר להם "שבו עם החמור"

(ה) שבו לכם פה עם החמור. עם⁵ הדומה לחמור (יבמות טב, א. ובעוד הרבה מקומות). יתכן, כי מפני שעוד לא נזדככו ליטהר מכל שמץ עבודת גילולים, אף אחרי שהיו מגודלים בבית אברהם שכל ימיו היה מזהיר על העבודת גילולים, בכל זאת היה ירא כי אחרי אשר יראו כי מלאך ה' שולח לו אל תשלח ידך כו', ונזדמן איל אחר תחתיו (פסוקים יב-יג), ויחשבוהו לענין אלקי, ויתנו לו כבוד של מעלה, לכן אמר, שבו לכם פה עם החמור, ורמז להם, שהם

⁵ [מב] על הפסוק (בראשית כב, ה) "ויאמר אברהם אל נערי שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד פה ונשתחוה ונשובה אליכם" ע"כ, הקשו חז"ל, מה הענין לומר להם שישבו עם החמור, וכי חמור דבר חשוב הוא שצריך לומר להם שבו עם החמור. ואמרו חז"ל (יבמות טב, א. ובעוד הרבה מקומות) דבא הכתוב ללמד, שאין יחוס לעבדים, ובן עבד אין מתייחס אחריו כשם שחמור אין לו יחוס. אבל מכל מקום יש לדקדק, מדוע אמר להם אברהם שאין לעבד יחוס, סמוך לעקידה.

ומבאר המשך חכמה, דהנה אברהם הזהיר את כל בני ביתו מעבודת גילולים, אבל מכל מקום, הם עוד לא נזדככו להטהר מכל שמץ של עבודת גילולים, לכן היה ירא אברהם, שאחרי שיוודע להם שמלאך אמר לו לא לשלוח יד לנער, ונזדמן לו איל אחר תחתיו (פסוקים יב-יג), יחשבוהו לאלוק ויתנו לו כבוד של מעלה, לפיכך אמר להם אברהם, דעו לכם כי אתם עם הדומה לחמור, אשר בהתפעלות קלה יתבטל אצלכם כל מה ששמעתם מאברהם, כשם שהחמור אין לו השגות שכליות כלל, כך אתם אינכם משיגים בבירור את יחוד ה' ששמעתם ממני, ואתם כחמור אשר התפעלות הרגשית עיקר אצלו, ועל ידי שידעו זאת, יזהרו שלא להתפעל ממה שיראו בגדלות אברהם, לכן אמר להם עם הדומה לחמור. אלא שחז"ל למדו מזה שעבד אין לו יחוס, כי אם היה לעבד יחוס, אין נכון לומר עליהם עם הדומה לחמור, אבל אברהם אמר להם למטרה אחרת.

ואל תתמה על זה, איך יתכן שידע אברהם לפני העקידה שיבוא מלאך וימנע ממנו לשלוח יד ביצחק, וימציא לו איל אחר תחתיו, אם כן אין לו כלל נסיון.

משך חכמה

פרשת וירא, פסקא מ – מה – עקדת יצחק

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקיב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

תמיד בעי ביקור [פסחים צו, א] רק כדי שלא יהיה בו מום, אבל

כמו שאמרו חז"ל (מנחות כב, א) "רבי אלעזר בן שמוע אומר: מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט, אף עצים ואש שלא נשתמש בהן הדיוט", אבל המקריב בכמה אין צריך להביא אש שלא השתמש בה הדיוט, דדוקא אמרו דומיא דמזבח, דדרשו חז"ל על הכתוב בעולה (ויקרא א, יב) "ונתח אתו לנתתיו ואת ראשו ואת פרוו ופרו הפה אתם על העצים אשר על האש אשר על המזבח", וזה דוקא מזבח, אבל בכמה מותר אש הדיוט. אבל אין דין זה מיוחד לקרבן התמיד, אלא לכל קרבן צריך עצים חדשים, כמבואר ברמב"ם (איסורי מזבח ו, ב), וכן מוכח בזבחים (קטז, ב).

[אבל יש להקשות, הא אמר רבא בזבחים (קטז, ב), דגם בכמה בעינן עצים חדשים ואש שלא השתמש בה הדיוט. ונראה, דהמשך חכמה הולך על פי שיטת אב"י דחולק על רבא, וסובר שרק במזבח צריך אש שלא השתמש בה הדיוט ולא בכמה, ובהרבה מקומות המשך חכמה מפרש לפי שיטה אחת]. והמקריב את התמיד צריך להביא שני גזרי עצים, כמבואר ביומא (כו, ב), אבל המקריב בכמה, אינו צריך להביא שני גזרי עצים.

וזה הוא ששאל יצחק את אברהם, הנה האש, דהיינו, הבאת אש שלא השתמש בה הדיוט, ולא אמרת נביא אש במקום שנקריב הקרבן, שמע מינא דחששת שיהיה אש שהשתמש בה הדיוט, שמע מינא דמקום ההקריבה יש לו דין מזבח, וזה ראייה שהמקום מזבח. וכן עצים שהבאת כדי שיהיה שני גזרי עצים, שמע מינא דאתה מקריב קרבן תמיד במקום שקדושתו קדושת מזבח, אם כן קרבן תמיד הוא, ועל גבי מזבח טעון ביקור ארבעה ימים קודם הקריבה. ודוקא אם הוא קרבן תמיד, אבל אם הוא סתם קרבן, אפילו הוא על גבי המזבח שאסור להיות בעל מום, אינו טעון ביקור ארבעה ימים, ויכול למצוא שה ולבקר ולשוחטו מיד, לכן היה צריך ראייה שהקרבן שמקריב הוא תמיד, ולא די בזה שהמקום הוא מזבח, דרק תמיד על המזבח טעון ביקור ארבעה ימים.

[אבל יש לדקדק, מדוע הוצרך יצחק להביא ראייה מאש, די להביא ראייה מגזרי עצים שאינם אלא בתמיד על המזבח, ודי בזה, ומדוע צריך להוסיף גם ראייה מאש, ועוד דמאש אין ראייה אלא שהמקום הוא מקום המזבח. ונראה, דאף על פי שבאמת גזרי עצים אינם אלא בתמיד על גבי המזבח, חשש יצחק דאולי דין גזרי עצים הם על תמיד אפילו בכמה, לכן הקשה מאש ועצים, דמאש יש ראייה שזה מזבח, ומעצים יש ראייה שזה קרבן תמיד, ומשניהם יחד יש ראייה שזה קרבן תמיד על גבי המזבח דצריך ביקור].

ובזה מיושב גם מה שדקדקנו מדוע אמר לו אברהם אלוקים יראה לו השם

(כב, ז) הנה האש והעצים, ואיה השם לעולה. פירוש⁷, שקרבן

⁷ [מג] על הפסוקים (בראשית כב, ז-ח) – "(ז) וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲנִי בְנִי וַיֹּאמֶר הֲנִה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאִיִּה הַשָּׂה לְעֹלָה: (ח) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֲלֵהִים יְרָאֵה לּוֹ הַשָּׂה לְעֹלָה בְנִי וַיִּלְכּוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו", יש לדקדק: א. מדוע האריך יצחק בשאלתו, ואמר "הנה האש והעצים", די לשאול איה השם לעולה. ואין לומר דנתכון, שכיון שיש אש ועצים, מוכח שאברהם הולך להקריב קרבן, אם כן איה השם, דכיון שזה פשוט שאם נוטל עצים ואש שהולך להקריב, די לשאול איה השם לעולה. ב. מדוע דקדק לשאול "השם לעולה", די היה לשאול איה השם, והיינו לקרבן, ומנין ליצחק שהולך להקריב קרבן עולה, ומאי נפקא מינא אם זה עולה או קרבן אחר. ג. מדוע האריך אברהם ואמר לו "אלוקים יראה לו השם לעולה בני", די לומר 'אלוקים יראה לו לעולה, בני'. מהו "השם".

ומבאר המשך חכמה, דהנה באמת יש להקשות, מה תמה יצחק איה השם לעולה, אולי אברהם ימצא בהר שה או בעל חי אחר לעולה, כמו שבאמת מצא איל. אבל אם צריך ביקור ממומים כמה ימים לפני כן, לא יכול למצוא שה ולהקריבו ללא ביקור כמה ימים, וזה ששאל יצחק, כיון שאתה נוטל אש ועצים, מוכח דצריך שה מבוקר כמה ימים קודם שחיטה, ולכן, איה השם לעולה.

והטעם בזה, דהנה קרבן תמיד צריך ביקור ארבעה ימים לפני שחיטה (פסחים צו, ב), וטעם הביקור כדי לבדוק מכל מום. ודוקא קרבן תמיד צריך ביקור (שם), אבל שאר קרבנות אין צריכים ביקור ארבעה ימים לפני שחיטה, אפילו שבעל מום פסול להקריבה, אלא בודק לפני שחיטה שאין בהם מום, ושוחט. לא מיבעיא קרבן יחיד, אלא אף מוספים, שהם עולות, אינם צריכים ביקור, כמבואר בסוגיא מנחות (מט, ב). עיין ברש"י ד"ה לעולם) וכן ברמב"ם (תמידין ומסופין א, ט) כתב דרק בתמיד בעינן ביקור, וכן פסח ילפינן מתמיד, שם בפסחים. לפיכך הביא יצחק ראייה מזה שהביא עצים ואש, שהוא קרבן תמיד.

והנה בן נח שמקריב עולה, אפילו אם מקריב קרבן תמיד, אין צריך ביקור, כיון דמום אינו פוסל בקרבן בן נח. וכל זה דוקא אם מקריב בכמה, אבל בן נח מקריב במזבח ה', אסור להיות בעל מום, כמו שאמרו חז"ל בתמורה (ז, א) וברמב"ם (איסורי מזבח א, ו). לפיכך לא היה די שיצחק יביא ראייה שאברהם מקריב קרבן תמיד, אלא צריך ראייה שהוא על מקום מזבח, ולא על כמה, לכן צריך ביקור ארבעה ימים לפני שחיטה.

והנה המקריב על גבי המזבח, צריך להביא אש שלא השתמש בה הדיוט,

משך חכמה

פרשת וירא, פסקא מ – מה – עקדת יצחק

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקיב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[מד - המשך]

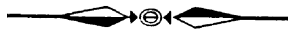
(כב, ו-ז) - (ו) וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת עֵצִי הָעֵלֶה וַיִּשֶׂם עַל יְצַחֵק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת הָאֵשׁ וְאֶת הַמַּאֲכָלֹת וַיִּלְכּוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: (ז) וַיֹּאמֶר יְצַחֵק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲגַנִּי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאֵיךְ הִשָּׂה לְעֵלֶה:

מדוע לא הביא יצחק ראיה שהמקום קדוש כמזבח, מדהביא מאכלת, ובבמה אין צריך כלי שרת

(כב, ו-ז) האש והעצים וכו'. ולא⁹ הזכיר המאכלת, מפני שגם

ארבעה ימים, ואין דין ביקור ארבעה ימים אלא בתמיד במזבח. ואני תפלה שכונתי לדעתו הקדושה, כי קיצר מאוד בכונתו. והוא רחום יכפר עון].

⁸ תמצית דבריו: הטעם שהאריך יצחק, ושאל, הנה האש והעצים ואיה השה לעולה, כיון שאברהם היה יכול למצוא שה או בעל חי בהר. אבל עיקר התמיה היא, מפני שצריך ביקור ארבעה ימים לפני שחיטה ממום, ואין דין ביקור אלא בקרבן תמיד, הוא עולה, כאשר נקרב על גבי המזבח, ולא בבמה. והנה, אברהם הביא אש, כי לקרבן על המזבח צריך אש שלא השתמש בה הדיוט, ולכן הביא אש ששמר שלא השתמש בה הדיוט. וכן גזרי עצים צריך, רק כשמקריב תמיד על גבי המזבח. וזה ששאל יצחק, הנה האש והעצים, וזה הוכחה שאתה מביא קרבן תמיד להקריב במקום שקדוש בקדושת המזבח, אם כן, איה השה לעולה, הרי צריך להמתין ארבעה ימים לביקור.

[מד]

⁹ [מד] על הפסוקים (בראשית כב, ו-ז) " (1) וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת עֵצִי הָעֵלֶה וַיִּשֶׂם עַל יְצַחֵק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת הָאֵשׁ וְאֶת הַמַּאֲכָלֹת וַיִּלְכּוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: (2) וַיֹּאמֶר יְצַחֵק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲגַנִּי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאֵיךְ הִשָּׂה לְעֵלֶה", יש לדקדק, דהנה מבואר לעיל בפסקא מג, דזה שהקדים יצחק לשאול הנה האש והעצים ולא שאל מיד איה השה לעולה, כיון שעל השה לבד יש לומר דאברהם ימצא שם שה וכדו', אבל ממה שהביא אש, יש ראיה שהמקום קדוש כמזבח, ומזה שהביא עצים, יש

בבני נח לא פסלי מומין, רק מחוסר אבר [עבודה זרה ה, ב], ולא בעי ביקור בהם. אך אברהם יצא מכלל בן נח. ובבמה אינו טעון עצים, ורק תמיד במזבח בעי שני גזרי עצים (יומא כו, ב). ואש קדוש, גם כן אינו טעון בבמה [מנחות כב, א]. וזה ששאל, הנה האש והעצים, אלמא דין תמיד במזבח, ואיה השה לעולה שטעון ביקור, ולכן אמר, יראה לו השה וכו', פירוש שכבר מבוקר, ודו"ק⁸.

לעולה בני, דבכונה אמר "השה", ללמד שאפילו שצריך ביקור ארבעה ימים לפני שחיטה, בנו הוא מבוקר ממום. ומישוב כל הדקדוקים.

[אבל יש לדקדק בדברי המשך חכמה, דכיון שרק תמיד על המזבח צריך ביקור ארבעה ימים לפני שחיטה, מדוע האריך לבאר דכן נח מקריב בעל מום, ואינו בדין ביקור ואברהם יצא מכלל בן נח, הרי כל זה לכאורה אריכות יתר, די היה לומר שרק תמיד על המזבח צריך ביקור ארבעה ימים, והיה צריך יצחק ראיות שהקרבן הוא תמיד על המזבח, ולכן אמר איה האש והעצים, שמאש ועצים נלמד שהוא קרבן תמיד על המזבח, וצריך ביקור ארבעה ימים. אבל נראה דנתכון בזה כונה גדולה מאוד, דכאמת בני נח אינם בדין ביקור, כי מותר להם להקריב בעל מום, ואפילו אם מקריב בן נח על גבי המזבח דאסור בבעל מום, מכל מקום אינו בכלל דין ביקור ארבעה ימים לפני שחיטה, שמקורו בישראל בלבד שנצטוו על המומין חייבה תורה ביקור ארבעה ימים, ולמדו חז"ל דין זה מפסח מצרים, כדתנא (פסחים זו, א) "בן בג אומר: מניין לתמיד שטעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה - שנאמר תשמרו להקריב לי במועדו, ולהלן הוא אומר והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר. מה להלן טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה - אף כאן טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה" ע"כ, ואם מקריב על המזבח, מטעם המזבח צריך להיות תמים, אבל אין לבני נח דין ביקור. ובאמת אין מציאות כזאת, כי רק תמיד חייב בביקור ארבעה ימים, ותמיד בא רק מהצבור של ישראל, וקרבן פסח שצריך ביקור גוי אסור להקריב, אבל אברהם אבינו, שהיה קדוש בקדושת כלל ישראל, היה מקריב תמיד. לפיכך הקדים וכתב, שאל תקשה על דברינו הא לא שייך דין ביקור בבן נח, על זה כתב דאברהם יצא מכלל בן נח, ושייך אצלו דין ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה כשמקריב תמיד על המזבח. וזכור, שחייב להקריב תמים, אינו מחייב ביקור

משך חכמה

פרשת וירא, פסקא מ – מה – עקדת יצחק

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקיב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[מה - המשך]

מדוע כתוב ביחזקאל (מ, מב) "אֲשֶׁר יִשְׁחָטוּ אֶת הָעוֹלָה בְּסֵם וְהִזְבַּח", ולא כתוב 'העולה והזבח'?

(כב, ו-ז) ובזבחים¹¹ צז ע"ב, מה עולה טעונה כלי אף כל טעונה

כתיב 'ויכין', וכיון שלא היה כלי שרת, לא הביא יצחק ראייה מהמאלכת שהמקום קדוש כמזבח, שזה שלקח מאכלת, כי צריך דבר תלוש אבל לא הקדישו לכלי שרת. [אבל לאחר מכן כשהגיעו אל המקום בודאי הקדישו לכלי שרת, אלא שעכשיו לא היה צריך להקדיש, מה שאין אש ועצים היה צריך להביא עכשיו]. לכן הקשה רק מאש ועצים, שרק לעולה צריך אש ועצים חדשים, כמבואר במנחות (כב, א), כמבואר באריכות בפסקא מד.

¹⁰ תמצית דבריו: הטעם שלא הביא יצחק ראייה ממה שהביא מאכלת שהמקום קדוש כמזבח, ולבמה לא צריך כלי שרת, כיון שמבואר בחולין, שלמדו מהאי קרא שלחולין צריך תלוש ולא כלי, וביארו התוס', דעל כורחך הכתוב איירי אף בחולין, מדלא כתוב 'ויכין' אלא 'ויקח' את המאכלת, שמע מינא שלא הקדישה לכלי שרת, לכן אין ראייה מהמאכלת שהמקום קדוש כמזבח.

[מה]

¹¹ [מה] על הפסוק (יחזקאל מ, מב) "אֲשֶׁר יִשְׁחָטוּ אֶת הָעוֹלָה בְּסֵם וְהִזְבַּח" יש לדקדק, מדוע כתוב "בס", היה לכתוב 'העולה והזבח'. אבל על פי המבואר לעיל דחז"ל למדו מהכתוב כאן דבקדשים צריך כלי, אתי שפיר. דהנה גרסינן בזבחים (צז, ב) "אמר שמואל משום ר"א: זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים (ויקרא ז, לז), [לעולה] - כי עולה, מה עולה טעונה כלי, אף כל טעונה כלי. מאי כלי, סכין, ועולה גופה מנלן, דכתיב: וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת, והתם עולה הוא, דכתיב (פסוק יג): ויעלהו לעולה תחת בנו". ע"כ [ועיין בפסקא מד ביאור התוס', איך למדו דין כלי מהאי קרא].

הנה מבואר דכלי נאמר בעולה כאן, ומכאן למדו לשאר קדשים שצריך כלי, ועל פי זה מדוקדק היטב מדוע כתוב "בס", ללמד שבעולה הוא המקור

שחיטה לחולין טעון דבר תלוש לא מחובר (חולין טז, א), אבל אש ועצים אינו רק בעולה, שיהיו חדתי מוכנים לגבוה (מנחות כב, א), ומזה ילפינן (חולין, שם) שגם חולין טעון דבר תלוש לשחיטה, ועיין תוספות פרק קמא דחולין דף טז, א ד"ה מניין¹⁰.

ראיה שהולך לשחוט תמיד, וקרבן תמיד על המזבח צריך ביקור ארבעה ימים קודם לכן, לכן הקשה איה השם. כמבואר באריכות שם.

והנה השוחט קדשים חייב לשחוט בכלי, ולא דוקא עולה, אלא כל הקדשים צריכם כלי (זבחים צז, ב), אבל השוחט בבמה אין צריך כלי שחיטה, כדאיתא בזבחים (ק"ט, ב) דהמקריב בבמה אין צריך כלי שרת ויכול לשחוט בכל דבר כחולין, ובחולין די לשחוט בתלוש, ואין צריך כלי (חולין טז, א). וכיון דכתיב שלקח אברהם מאכלת, מוכח שהמקום קדוש כמזבח וצריך כלי שרת, ומדוע לא הקדים יצחק להוכיח גם מהמאכלת, שהמקום קדוש כמזבח. [אבל אין ראייה ששוחט תמיד, אבל יש ראייה שהמקום קדוש כמזבח].

ומבאר המשך חכמה, דהנה מבואר בחולין (טז, א) דהשוחט חולין אין צריך לשחוט בכלי, אבל אסור לשחוט על גבי דבר המחובר לקרקע אלא שיהיה תלוש, ולמדוהו מדכתיב הכא "ויקח בידו את המאכלת", והקשו התוס' (שם, ד"ה מניין) שתי קושיות: א. איך אפשר ללמוד מכאן על שחיטת חולין, הרי הגמ' בזבחים (צז, ב) לומדת מכאן ששחיטת קדשים צריך כלי, ולחולין לא צריך כלי, אם כן אי אפשר ללמוד מהאי קרא לחולין כלל. ב. אי ילפינן מהכא, היה ללמוד גם לחייב כלי בחולין, וממנא נפשך הוא תמוה.

ותירצו התוס', דמדכתיב להלן (פסוק י) "וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמֵּאֲכֶלֶת לְשַׁחַט אֶת בְּנוֹ", ולא כתוב 'לשחוט את העולה', שמע מינא דצריך לפחות תלוש גם לחולין, והטעם שלא למדו מכאן שצריך גם כלי לחולין, כיון שלא מסתבר שלחולין צריך כלי, דדוקא לקדשים צריך כלי, כיון שלקדשים צריך כלי שרת. ואם תאמר, אם כן על כורחך מה שקלח אברהם אבינו מאכלת כיון שהיה קדשים, ומנין ללמד על חולין בתלוש. ותירצו, דאם הכתוב היה רק בקדשים, היה צריך להקדיש את המאכלת, והיה לכתוב 'ויכין את המאכלת', וכיון דכתיב "ויקח" בלא הכנה, על כורחך איירי בחולין גם כן. ואם תאמר אם כן מנין לקדשים בכלי, ותירצו מדכתיב "מאכלת" ולא כתיב 'מחתך', שמע מינא דלקדשים צריך כלי.

מכל מקום מבואר מהכתוב שאברהם אבינו לא הקדיש את המלאכת, מדלא

משך חכמה

פרשת וירא, פסקא מ – מה – עקדת יצחק

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקיב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הלשון, הוה ליה למיכתב אשר ישחטו במ את העולה והזבח, רק
דשאר קדשים אינו מפורש, אך ילפינן מעולה דהואי גבי יצחק,
ודו"ק¹².

כלי, מאי כלי כו' אלא דסכין, ועולה גופה מנלן, דכתיב ויקח את
המאכלת, והתם עולה הוא כו'. והנה מקרא מפורש כן ביחזקאל
מ' פסוק מ"ב ויניחו את הכלים אשר ישחטו את העולה במ
והזבח, הרי דלשחיטת קדשים טעון כלי, ומשום דעולה אשכחן
בהדיא גבי יצחק דטעון כלי, לכן כתב במ והזבח, דלפי משפטי

לכן כתוב "בם", שבעולה הוא המקור לכלי בשאר קדשים.

בתורה שצריך כלי, ומעולה ילפינן לשאר קדשים.

¹² תמצית דבריו: הטעם שכתוב ביחזקאל (מ, מב) "אֲשֶׁר יִשְׁחָטוּ
אֶת הָעוֹלָה בָּם וְהַזְּבַח", ולא כתוב 'העולה והזבח', כיון דהמקור
שצריך כלי בשחיטת קדשים הוא מעולה, כדכתיב כאן "ויקח את
המאכלת כו' ויעלהו לעולה תחת בנו", ומכאן למדו לכל הקדשים,